

Datum 2021-03-31
Diarienummer 1621/20

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.csm@regeringskansliet.se

Göteborgs Stads yttrande över remiss av Institutet för språk och folkminnets förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken (KU2020/01900)

Kulturdepartementet har för yttrande översänt remiss av Institutet för språk och folkminnets förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken (KU2020/01900) till Göteborgs Stad. Remissen inkom den 15 december 2020 och sista svarsdatum är den 31 mars 2021.

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget till handlingsprogram med beaktande av de synpunkter som lämnas.

Göteborgs Stad delar handlingsprogrammet intentioner, övergripande mål och förslag med att revitalisera de hotade minoritetsspråken i Sverige så att de fortsatt kan hållas levande. Handlingsprogrammet ligger i linje med Göteborgs Stads plan för nationella minoritetsfrågor 2020-2023, Göteborgs plan för finskt förvaltningsområde 2020-2023 samt Göteborgs Stads kulturprogram.

Kapitel 1 - En ökad medvetenhet och kunskap om de nationella minoritetsspråken

1.1 Ökad kunskap i samhället och den offentliga sektorn

Göteborgs Stad ställer sig positiv till intentionen om att öka kunskapen i samhället och i den offentliga sektorn om de nationella minoriteterna. En ökad kunskap och medvetenhet om de nationella minoriteternas språk och kultur är en angelägen fråga för hela samhället. Det är avgörande för att höja frågans status och för den offentliga sektorns möjlighet att tillhandahålla de rättigheter de nationella minoriteterna är berättigade till enligt lag.

Göteborgs Stad delar bedömningen som görs i handlingsprogrammet gällande att kunskapen om minoritetsspråken är generellt låg inom offentlig förvaltning, inom arbetslivet och samhället i stort. Göteborgs Stad ställer sig positiv till att handlingsplanen innehåller förslag till utbildningsinsatser

gällande minoritetsspråken. Det framgår dock inte av handlingsprogrammet på vilket sätt en obligatorisk utbildning för alla offentliganställda kan förväntas gynna målgruppen eller hur det praktiskt ska genomföras. Det finns heller ingen beräkning gällande kommunens personalkostnad för att genomföra den föreslagna utbildningen. Detta bör utredas vidare och förtydligas.

1.3 Förvaltningsområden för jiddisch och romska

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

Göteborgs Stad stödjer förslaget att de kommuner eller regioner som ska omfattas i ett första skede, samt vilka skyldigheter som ska följa av anslutningen, bör diskuteras och utarbetas i samråd med minoriteterna och berörda kommuner och regioner.

Kapitel 3 – En obruten utbildningskedja

3.1 De nationella minoritetsspråken i utbildningskedjan

Göteborgs Stads samlade bedömning är att handlingsprogrammets olika förslag i kapitel 3 har stor betydelse för nationella minoritetsspråkens revitalisering.

Göteborgs Stads delar handlingsprogrammets bedömning att en obruten utbildningskedja från förskola till högre utbildning är en av förutsättningarna för den språkliga revitaliseringen av de nationella minoritetsspråken. Här vill Göteborgs Stad poängtera att utbildningskedjan också bör omfatta särskolans elever och personal.

Den kommunalvuxenutbildning har inte handlingsprogrammet som ett steg i en utbildningskedja. Göteborgs Stad anser att den kommunala vuxenutbildningen är en viktig del i individers utbildning eftersom utbildning på vuxenutbildningen ger möjlighet till en andra chans för individer att få en gymnasieexamen eller yrkesutbildning. Kommunal vuxenutbildning kan även användas som ett utbildningssteg för att ta sig vidare till högskola och universitet för att exempelvis bli yrkeslärare eller tolk något som handlingsprogrammet har identifierat som en brist i utbildningskedjan.

3.2 Förskolan

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen gällande förskolans verksamhet med följande tillägg.

Göteborgs Stad anser att handlingsprogrammets förslag ska kompletteras med att Statens Skolverk ges i uppdrag att översätta förskolans läroplan till samtliga erkända nationella minoritetsspråk. Göteborgs Stad ser det som viktigt då utbildning på minoritetsspråk i ett förvaltningsområde ska ges helt eller till väsentlig del utifrån läroplanen och läroplanen är förskolans styrdokument. Översättning av läroplanen är också värdefull för att personal

ska kunna utveckla sin professionalisering av språket. Gemensamt professionsspråk och möjlighet till begrepp som verktyg för reflektion vilket lägger grunden för att utveckla utbildningen och undervisningen så att det kommer barnen till del.

Göteborgs Stad föreslår också att handlingsprogrammets förslag som avser riktade bidrag vad gäller språkutvecklande insatser och utbildningar till personal även omfattar förskolans verksamhet.

3.4 Grundskola

3.4.1 Tvåspråkig undervisning

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

I handlingsprogrammet förslås att kravet på dagligt umgängesspråk i hemmet för tvåspråkig undervisning tas bort. Göteborgs Stad delar bedömningen att åtgärden skulle kunna få fler elever att ta del av den tvåspråkiga undervisningen. I handlingsprogrammet föreslås att kravet på att undervisning i svenska ska öka över tid tas bort. Göteborgs Stad ställer sig tveksam till förslaget då en tvåspråkig undervisning inte bör innebära att undervisning på svenska marginaliseras. Goda kunskaper i svenska är avgörande för alla elevers framgångar i skolan och i det svenska samhället i stort.

3.4.2 Nationellt minoritetsspråk införs som ämne

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen.

Göteborgs Stad bedömer att införandet av nationellt minoritetsspråk som ämne skulle kunna ha goda effekter på revitaliseringen av språken, i synnerhet som krav på förkunskaper, att språket talas i hemmet och ett minsta antal elever inte behöver finnas för att undervisning ska kunna erbjudas en elev. Däremot anser Göteborgs Stad att möjligheten att erbjuda nationellt minoritetsspråk inom ramen för elevens val bör ses över. Detta med anledning av att Statens Skolverket nyligen föreslagit en avveckling av elevens val som ämne i grundskolan. Förvaltningen ser också att elever i grundsärskolan bör omfattas av förslaget.

Göteborgs Stad ställer sig bakom förslaget om att nationella minoritetsspråk ska kunna läsas som språkval från åk 6 på samma sätt som övriga moderna språk. Detta leder troligen till att elever önskar fortsätta läsa nationella minoritetsspråk som modernt språk i gymnasiet, särskilt om detta ger meritpoäng.

3.5 Gymnasium

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen.

Göteborgs Stad välkomnar förslaget att en utredning om förutsättningarna för tvåspråkig ämnesundervisning i gymnasiet görs, särskilt beträffande

tillgång till lärare och uppskattat elevunderlag. Göteborgs Stad ser att gymnasiesärskolan bör ingå i en sådan utredning.

3.6 Högskola

3.6.2 Lärarutbildningar

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget

Göteborgs Stad anser att förslagen om att öppna möjligheten för de nationella minoritetsspråken att ingå i grundlärarexamen är särskilt betydelsefulla för lärarförsörjningen.

3.7 Läromedel

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen

Göteborgs Stad ser det som viktigt att förslagen som avser att utarbeta läromedel och material även omfattar förskolans utbildning.

Kapitel 4 – Språken i det livslånga lärandet

4.2 Språken i yrkeslivet

Göteborgs Stad delar i stort handlingsplanens bedömning.

Göteborgs Stad ser i grunden positivt på handlingsprogrammet förslag att kommuner som erbjuder undervisning i minoritetsspråk bör arbeta för att även yrkesutbildningar erbjuder undervisning på minoritetsspråket. Göteborgs Stad delar handlingsprogrammets bedömning att förslaget behöver utredas vidare både vad gäller genomförande och finansiering.

Handlingsprogrammet lyfter också fram yrken inom omsorg eller barn och unga, men det saknas förklaring till att just dessa utbildningar ska ges en framträdande roll i handlingsprogrammet. För att åstadkomma den förändringen behöver även andra yrkesinriktningar än de i offentlig sektor lyftas fram.

Kapitel 5 – Kultur bär språket – språket bär kultur

5.1 Språkstöd och bokstart

Göteborgs Stad ställer sig positiv till projektet Bokstart, men menar att dilemmat att identifiera målgruppen kvarstår.

5.3 Resursbibliotek

Göteborgs Stad ställer sig positiv till förslagen och vill peka på vikten av att involvera folkbiblioteken och skolbiblioteken i dialogen och planeringen av det fortsatta arbetet, då dessa aktörer kan spela en viktig roll för att uppnå målet.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Jonas Attenius (S) och ordföranden Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan, enligt stadsledningskontorets förslag, och avslag på yrkande från V och MP den 26 mars 2021, reviderat den 29 mars 2021 (bilaga A).

Grith Fjeldmose (V) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från V och MP den 26 mars 2021, reviderat den 29 mars 2021 (bilaga A).

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att bifalla Jonas Attenius och Axel Josefsons yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 26 mars 2021 (bilaga B).

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 29 mars 2021 (bilaga C).

Göteborg den 31 mars 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Kulturdepartementet - Institutet för språk och folkminnen (Isof) förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Följande meningar: ”Det framgår dock inte av handlingsprogrammet på vilket sätt en obligatorisk utbildning för alla offentliganställda kan förväntas gynna målgruppen eller hur det praktiskt ska genomföras. Det finns heller ingen beräkning gällande kommunens personalkostnad för att genomföra den föreslagna utbildningen. Detta bör utredas vidare och förtydligas” stryks och ersätts med: ”Utöver den grundläggande utbildningen så krävs även särskilda kunskapsinsatser riktade till nyckelpersoner, men det ersätter inte behovet av bred och grundläggande kunskap till alla. Däremot så anser Göteborgs Stad att kostnadsansvaret för utbildningarna ska ligga på staten.”
2. Följande meningar: Göteborgs Stad tillstyrker förslaget. I handlingsprogrammet förslås att kravet på dagligt umgängesspråk i hemmet för tvåspråkig undervisning tas bort. Göteborgs Stad delar bedömningen att åtgärden skulle kunna få fler elever att ta del av den tvåspråkiga undervisningen. I handlingsprogrammet förslås att kravet på att undervisning i svenska ska öka över tid tas bort. Göteborgs Stad ställer sig tveksam tillförslaget då en tvåspråkig undervisning inte bör innebära att undervisning på svenska marginaliseras. Goda kunskaper i svenska är avgörande för alla elevers framgångar i skolan och i det svenska samhället i stort.” stryks och ersätts med: ”Göteborgs Stad tillstyrker förslagen. Det är positivt att kravet på dagligt umgängesspråk i hemmet för tvåspråkig undervisning tas bort. Göteborgs Stad delar bedömningen att åtgärden skulle kunna få fler elever att ta del av den tvåspråkiga undervisningen och det är

angeläget att på lång sikt öka tillgången till tvåspråkig undervisning. De regellättnader och statlig finansiering som föreslås är viktiga för att uppnå det.”

3. I övrigt bifalla stadsledningskontorets förslag till beslut.

Yrkandet

Gällande de nationella minoriteternas rättigheter så finns det i Sverige en lång historia av förtryck och tvångsassimilering som till viss del lever kvar och får konsekvenser än idag. Kunskap om minoritetsspråken samt möjligheten att använda och att lära sig språken är en del av det. Vi rödgrönrosa delar den problembild som förs fram i handlingsprogrammet och anser att öka medvetenheten och kunskapen om de nationella minoritetsspråken är en fråga för hela samhället. Därför behöver kunskaphöjande insatser om nationella minoritetsspråk genomföras brett. Göteborgare som tillhör våra nationella minoriteter ska kunna vara säkra på att en grundläggande kompetens finns hos kommunens personal. Därför bör staden i yttrandet till kulturdepartementet särskilt lyfta fram vikten av utbildning för alla offentliganställda. Hur utbildningen ska genomföras blir en fråga för senare tillfälle och inget som staden behöver påpeka i detta läge.

Tillgången till tvåspråkig undervisning i minoritetsspråken är idag låg. I Sverige anordnas tvåspråkig undervisning bara i finska och samiska, och då i begränsad utsträckning. Sverige har också fått kritik från Europarådet för bristen på tvåspråkig undervisning. Samtidigt tyder forskning på att tvåspråkig undervisning kan ha god effekt på elevers språk- och kunskapsutveckling. Vi ser därför positivt på de förslag i handlingsprogrammet som syftar till att på lång sikt öka tillgången till tvåspråkig undervisning. I Göteborg erbjuds tvåspråkig undervisning på två kommunala F-6 skolor från och med i höst. Ingen tvåspråkig undervisning på något av de övriga minoritetsspråken finns eller planeras för. Vi delar handlingsprogrammets inriktning om att underlätta för kommuner att starta tvåspråkig undervisning och är därmed positiva till samtliga förslag som lyfts gällande det området.

Yttrande angående – Remiss från Kulturdepartementet -Institutet för språk och folkminnen (Isof) förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken

Yttrandet

Remissen har översänts från Kulturdepartementet till Göteborgs Stad för inhämtande av synpunkter. Det är många viktiga frågor som lyfts i remissen och därför är det olyckligt att den har skickats ut med extremt kort framförhållning. Det är ett mycket omfattande material och vi ställer oss kritiska till hela processen, då det inte finns någon tid till bordläggning. På riksnivå drar vi andra slutsatser än de som framförs i tjänsteutlåtandet från Göteborgs Stad.

Vi kommer därför avstå från att delta i beslutet på kommunal nivå.

Yttrande angående – Remiss från Kulturdepartementet – Institutet för språk och folkminnets (Isof) förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken

Yttrandet

Handlingsprogrammet utgår från det ena av minoritetspolitikens övergripande mål om språkens fortlevnad. Att staten och Göteborgs Stad aktivt medverkar till att levandegöra minoritetsspråk kan och bör dock även inriktas mot att bidra till det andra av minoritetspolitikens övergripande mål – att främja inflytande och frihet från diskriminering.

Antisemitism och antiziganism har en lång historia i Sverige. Trots de politiska reformer och samhällseliga insatser som gjorts för att motverka rasism och diskriminering ser vi en ökning av antisemitism, till del som följd av en omfattande invandring från områden där antisemitismen ofta är utbredd. Judar i Sverige riskerar idag att utsättas för hat och hot från såväl islamister, vänsterextremister som nazister. I Göteborg har det skett flera sprängdåd riktade mot synagogan. Från andra håll i Sverige, exempelvis från Malmö, kommer rapporter om att judar inte vågar uttrycka sin kultur och/eller religionstillhörighet öppet av rädsla för angrepp. Även romer är en grupp som farit illa i Sverige och som utsatts för diskriminering i samhället. Från det romska rådet lyfts i remissvaret också att unga i Göteborg inte vågar vara öppna i skolan med sin romska kultur.

Mot denna bakgrund anser vi att Göteborgs Stad bör ta ställning för anslutning till förvaltningsområde för jiddish och/eller romska om detta är ett önskemål som kommer fram i diskussioner med minoriteterna. Nya generationer av jiddish- och romsktalande ska få möjlighet att växa upp och leva i ett Göteborg där de får utveckla sitt språk och kunna våga vara öppna med sin kultur.